

AVI Yhteinen kirjaamo

Lähettäjä: pasi.jaakkola@spal.fi.sec
Lähetetty: perjantai 8. joulukuuta 2023 14.04
Vastaanottaja: AVI Kirjaamo Itä-Suomi
Aihe: kantelu pelastustoiminnasta
Liitteet: KanteluAVI PSAVO 2023.docx; PohjoisSavo epäpätevät.xlsx

Luottamuksellisuus: Luottamuksellinen

This mail has been delivered encrypted via TLS from 88-115-208-161.elisa-laajakaista.fi [88.115.208.161]

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry sekä Kuopion palomiesyhdistys Spal ry kantelevat Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnasta. Kantelijat pyytävät AVI:a tutkimaan toimiiko Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos lainmukaisesti käyttäessään pelastustoiminnassa henkilöitä, joilla ei ole pelastuslain (379/2011) 57 §:n mukaista kelpoisuutta.

Ystävällisin terveisin

Pasi Jaakkola
045 854 1989

--

Pasi Jaakkola
Edunvalvontajohtaja
Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL
+358 45 854 1989
www.spal.fi

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTOLLE

ASIA

Kantelu pelastustoimesta.

KANTELUN TEKIJÄT

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
c/o edunvalvontajohtaja Pasi Jaakkola
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa
Puh. (09) 867 8880
toimisto@spal.fi

Päätös kantelusta pyydetään toimittamaan Pasi Jaakkolalle sähköpostiosoitteeseen pasi.jaakkola@spal.fi.

Kuopion palomiesyhdistys Spal ry
c/o puheenjohtaja Marko Petjala
Volttikatu 1 A, 70150 Kuopio
Puh. 050 491 6211

KANTELUN KOHDE

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos

Pelastuslaitos:
Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos
Volttikatu 1 A, 70700 Kuopio
pelastuslaitos@pshyvinvointialue.fi

Hyvinvointialue:
Puijonlaaksontie 2, PL 1711
70211 KUOPIO
kirjaamo@pshyvinvointialue.fi

ASIAN VIREILLÄOLO TOISESSA VIRANOMAISESSA

Kantelijoilla ei ole tiedossa, että ao. kantelua koskeva asia olisi vireillä jollain toisella viranomaisella.

KANTELU

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry ja Kuopion palomiesyhdistys Spal ry (jäljempänä ”kantelijat”) pyytävät aluehallintovirastoa selvittämään, toimiiko Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos lainmukaisesti käyttäessään pelastustoiminnassa henkilöitä, joilla ei ole pelastuslain (379/2011) 57 §:n mukaista kelpoisuutta.

KANTELUN PERUSTELUT

Kanteluun liittyvä lainsäädäntö

- *Perustuslain (731/1999) 2 §:n* mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.
- *Pelastuslain 57 §:n (379/2011)* mukaan pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäällystön ja päällystön viran tai tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

Pelastuslain 58 §:n mukaan sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään. Pelastuslain 51 §:n mukaan pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa.

Vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimeen voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

- *Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003) 6 §:n* mukaan virkasuhteeseen ottamisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa. Lisäksi virkasuhteeseen otettavalla on oltava erikseen säädetty taikka kunnan tai hyvinvointialueen päättämä erityinen kelpoisuus.

Henkilö voidaan ottaa määräaikaiseen virkasuhteeseen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista riippumatta, jos siitä erikseen säädetään taikka kunta tai hyvinvointialue erityisestä syystä yksittäistapauksessa toisin päättää.

Virkasuhteeseen voidaan ottaa vain 18 vuotta täyttänyt henkilö.

- *Pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) 6 §:n mukaan pelastuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettulta pelastuslaitoksen päätoimiselta pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöltä vaaditaan, että:*
 1. miehistöön kuuluva on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitettussa oppilaitoksessa miehistötutkinnon pelastajalinjalla tai tehtävää vastaavan miehistön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa;
 2. alipääallystöön kuuluva on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitettussa oppilaitoksessa alipääallystötutkinnon tai 3 kohdassa tarkoitettun pääallystön kelpoisuuden tuottaneen tutkinnon taikka alipääallystön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa;
 3. pääallystöön kuuluva on suorittanut pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tai pääallystön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella pelastustoimintaan osallistuvat henkilöt

Kantelijoiden saamien tietojen mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitos korvaa päätoimisen ja kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön poissaoloja usein niin sanotulla epäpätevällä henkilöstöllä. Epäpätevällä henkilöllä tarkoitetaan tässä kantelussa pelastustoimeen osallistuvaa henkilöä, jolla ei ole pelastuslain 57 §:n mukaista kelpoisuutta tai pelastuslain 58 §:n mukaista erivapautta toimia pelastustoiminnan tehtävissä.

Vakituista henkilöstöä korvaavat useimmiten sopimuspalokuntalaiset, joille ilmeisesti tehdään kyseistä työvuoroa koskeva määräaikainen työsopimus. Vapaaehtoisia eli sopimuspalokuntalaisia voidaan pelastuslain mukaan käyttää apuna pelastustoimessa. Käyttäminen ”apuna” ei kuitenkaan voi tarkoittaa sopimuspalokuntalaisten järjestelmällistä ottamista pelastustoimen päätoimisiin tehtäviin kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön ohitse.

Ajanjaksolla 17.12.2022 – 16.12.2023 epäpäteivät ovat tehneet Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella ainakin 40 yksittäistä 24 tunnin työvuoroa. Ajallisesti kyse on 960 tunnista. Kyseiset luvut ovat Kuopion palomiesyhdistys Spal ry:n itse selvittämiä lukuja. Täyttä varmuutta niiden oikeellisuudesta ei ole. Joka tapauksessa epäpätevien pelastajien käyttö päätoimisessa pelastustoimen tehtävissä on huomattavaa.

Kantelijat haluavat erityisesti kiinnittää AVI:n huomion siihen, että useissa tapauksissa epäpätevien työvuorot on merkitty työvuoroluetteloon huomattavan aikaisessa vaiheessa.

Epäpätevän pelastajan työvuoro voi olla merkitty työvuoroluetteloon kuukausi ennen työvuoron ajankohtaa. Pisimmillään aikajana on yli kaksi kuukautta. Kyse ei siis ole vain äkillisestä ja yhtäkkiä syntyneestä työvoiman tarpeesta.

Edellä mainittujen 40 yksittäisen työvuoron lisäksi kantelijoiden tietojen mukaan Keiteleen paloasema on vuonna 2023 miehitetty pääasiassa epäpätevillä työntekijöillä. Yksittäisiä 24 tunnin työvuoroja on selvityksen mukaan 1.1.2023 – 30.11.2023 yhteensä 521 (521 * 24 h = 12 504 h) ja lisäksi 121 päivävuoroa (121 * 8 = 968 h).

Kantelijat ymmärtävät, että Keiteleen asemalla kyse on todennäköisesti pitempiaikaisista määräaikaisista sijaisuuksista. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on käynnissä jatkuva rekrytointi päteville pelastajille. Tältä osin kyse voi olla lain tarkoittamasta erityisestä syystä käyttää epäpätevää henkilöstöä. Kantelijat kuitenkin korostavat, että esimerkiksi Keiteleen asemalla työnantaja ei ole aktiivisesti pyrkinyt ratkaisemaan tilannetta muilla käytettävissä olevilla keinoilla kuten asemasiirroilla, vuoronvaihoilla ja/tai tilapäisillä ylityökutsuilla.

Edellinen koski vain Keiteleen paloasemaa. Kantelijoilla ei ole varmaa tietoa siitä, toimiiko työnantaja vastaavalla tavalla myös muilla alueen yksittäisillä paloasemilla.

Ylitöiden välttämässä lienee syynä se, että työnantaja välttyy maksamasta vakituiselle henkilöstölle ylityökorvauksia. Ylityömahdollisuuden käyttämättömyydessä työnantajan motiivi on yksinomaan taloudellinen. Pelkästään taloudelliset syyt eivät oikeuta poikkeamaan pelastuslain 57 §:n vaatimuksista.

Kantelijat katsovat, että taloudelliset syyt eivät myöskään täytä hyvinvointialueen ja kunnan viranhaltijasta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaista erityisen syyn vaatimusta. Erityisiä syitä ei ainakaan yksittäisten epäpätevien tekemien vuorojen osalta ole, sillä pelastustoimi olisi voitu järjestää ja työvuorot täyttää lain vaatimusten mukaisesti.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on antanut 1.10.2021 ratkaisun, joka koski pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen päällystön kelpoisuutta (diaarinumero LSAVI/5546/2021). Ratkaisun mukaan:

”...mikäli kunta tai hyvinvointialue päättää poiketa 6 § 2 momentin mahdollistamana erityisistä kelpoisuusvaatimuksista, tulee kyseessä olla yksittäistapaus, jolle on erityinen syy. Poikkeamisesta on tehtävä päätös perusteluineen. Lain valmisteluaineistossa on tuotu esille (HE 196/2002 s. 30), että tällainen tapaus voi olla esimerkiksi tilanne, jossa työvoimapulan vuoksi ei ole saatavissa kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä. Erityisten syiden esittämistä ja perusteluiden merkitystä on korostettu useissa KHO:n ratkaisussa. (KHO 1978 II 31, KHO 1980 II 22 ja KHO 29.7.2008 T 1772). Näin ollen poikkeaminen pelastustoimintaan osallistuvien erityisistä kelpoisuusvaatimuksista vaatii erityistä harkintaa.”

Työnantajalla on vastuu työturvallisuudesta. Pelastustoimen tehtävät ovat usein työturvallisuuslain 11 §:n mukaista erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jota saa tehdä vain

siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Lounais-Suomen aluehallintovirasto on edellä mainitussa ratkaisussaan todennut:

”Eriyisten kelpoisuusehtojen asettaminen pelastustoimintaan osallistuvien kohdalla on pelastuslain valmisteluaineiston (HE 257/2010) mukaan perusteltua, koska henkilöstö työskentelee tehtävissä, joissa työntekijöiden oma, autettavien ja yhteiskunnan turvallisuus edellyttää määrätyn tasoista ammattitaitoa.”

Kantelijat katsovat, että työnantaja on toiminut asiassa lainvastaisesti ainakin silloin, jos se on palkannut lyhyisiin määräaikaisiin virka- tai työsuhteisiin henkilöitä, joilla ei ole ollut pelastuslain edellyttämää kelpoisuutta. Pitempien sijaisuuksien osalta aluehallintovirasto harkinnee työnantajan toimien laillisuuden työnantajan toimien perusteella.

Kantelijat korostavat, että esitetyt tiedot perustuvat heidän omiin selvityksiin. Aluehallintovirasto saanee ns. viralliset tiedot työnantajalta.

Mikäli työnantaja vetoaa toiminnassaan laitoksen vähäiseen henkilöstömäärään, on pelastuslaitoksen ryhdyttävä välittömiin ja riittävän vaikuttaviin toimiin henkilöstömäärän lisäämiseksi, jotta pelastustoimen tehtävät voidaan hoitaa kelpoisuusehdot täyttävällä henkilöstöllä.

MUUTA

Lisätietoja antaa tarvittaessa Pasi Jaakkola, puh. 045 854 1989.

LIITE

- Exel-lista mahdollisten epäpätevien työskentelystä Pohjois-Savon pelastuslaitoksella.

Kunnioittaen

Vantaalla ja Kuopiossa 8.12.2023

Pasi Jaakkola
edunvalvontajohtaja SPAL

Marko Petjala
puheenjohtaja Kuopion palomiesyhdistys Spal ry